

Encomium in sanctum Joannem evangelistam

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν.

Πάλιν ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ ἐπεδήμησεν ὁ μέγας καὶ μόνος θεολόγος Ἰωάννης· πάλιν Θεὸν Λόγον ἀνακηρύττει καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν εἰς οὐρανοὺς ἀναβλέπειν παρασκευάζει. Ἰωάννης ἡμῖν σήμερον ἐξ οὐρανῶν ἐπεδήμησεν, ὁ ἀλιεὺς ὁ ρίψας τὴν σαγήνην καὶ λαβὼν τὸ εὐαγγέλιον, Ἰωάννης, ὁ ἀφείς τὸν κάλαμον καὶ μεταχειρισάμενος τὸν λόγον, Ἰωάννης, ὁ Μωϋσέως ὑψηλότερα δόγματα τὴν οἰκουμένην διδάξας. Ὁ μὲν γὰρ ἔλεγεν· ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν 666 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· οὗτος δὲ τὰ κτίσματα καταλιπὼν ἐπὶ τὸν δημιουργὸν ἀναβαίνει. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, Λόγος ἐνυπόστατος, Λόγος ἐν ὑστέροις καιροῖς φανερωθεὶς καὶ τὴν οἰκουμένην διασώσας, Λόγος τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας ἀπαράλλακτος.

Ὡσπερ γὰρ ὁ ἐν ἐμοὶ λόγος μετὰ τῆς οὐσίας εἰς τὴν τῆς ψυχῆς μετὰ δὲ τὸ προενσχεθῆναι διὰ στόματος καὶ λαβεῖν ἔνδυμα τὴν φωνὴν οὐκέτι λοιπὸν εἰς ἐμὲ μόνον ἀποκέκρυπται ἀλλὰ καὶ πᾶσι λοιπὸν γνωρίζεται, οὕτως καὶ ὁ μονογενὴς ὢν ἐν τῷ Θεῷ καὶ τῆς οὐσίας ὢν τοῦ Πατρὸς ἔμεινεν ἐν ἀρχῇ γνωριζόμενος, μετὰ δὲ τὸ ἐνδυθῆναι τὴν σάρκα οὕτω πᾶσι λοιπὸν κατάδηλος γίνεται. Ὡσπερ γὰρ ὁ λόγος, ὁ φορέσας τὴν φωνὴν γνώριμος πᾶσι καθίσταται, οὕτως ὁ Θεὸς Λόγος, φορέσας τὴν σάρκα, πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπεκαλύπτετο διὰ τῆς σαρκός. Τὰς δὲ εἰκόνας ταύτας οὐ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν λαμβάνομεν· ἀνεξιχνίαστος γὰρ καὶ ἀπερινόητος καὶ ἀκατάληπτος καὶ ἀνεξερεύνητος ἡ φύσις ἐκείνη· εἰ γὰρ τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ, πῶς τολμᾷ τις ἐρευνῆσαι τὴν φύσιν ἐκείνην τὴν ἀκατάληπτον; Ἄλλ' ἀνθρωπίνως εἰκόνας λαμβάνομεν διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν, εἰ δυνηθῶμεν κἂν ἐκ μέρους κατανοῆσαι τῶν ἐπουρανίων θαυμάτων τὴν εἰκόνα. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγων ἐγνώριζεν ἡμῖν, ὅτι ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ἐπιγείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μερικὴν τὴν ἄνω γνῶσιν σπουδάζομεν λαμβάνειν. Ἄλλ' ὥσπερ οὐκ ἔστι τὸν λόγον ἀπὸ τῆς ψυχῆς διατεμεῖν ἀλλ' ἔστι τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐν τῇ ψυχῇ μένων καὶ μετὰ ταύτης ἀδιαστάτως νοούμενος καὶ οὐ τεμνόμενος, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς θεότητος ὢν τοῦ Πατρὸς, ἐκ τῶν πατρικῶν θησαυρῶν προελθὼν, κατῆλθε σάρκα περιβαλλόμενος καὶ πᾶσι τὰ τῆς δωρεᾶς θαύματα χαριζόμενος.

Τοῦτον ἡμῖν τὸν θησαυρὸν σήμερον ἀνεκάλυψεν Ἰωάννης, ὁ ἰχθύων ἀφωνότερος καὶ ῥητόρων φιλοσόφων ἀπορράψας στόματα. 667 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὐδαμοῦ τὸ οὐκ ἦν ἀλλὰ πανταχοῦ τὸ ἦν, οὐδαμοῦ τὸ ἐποίησεν ἀλλὰ πανταχοῦ τὸ ἦν, μετὰ τὸ ἦν τότε τὸ ἐποίησεν, οὐκ ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ ἀλλ' ἐπὶ τῶν κτισμάτων. Καὶ ἵνα μάθης πῶς τὸ ἦν καὶ πῶς τὸ ἐποίησεν, ἐγὼ λέγω ὑμεῖς ἀριθμεῖτε. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὐδαμοῦ τὸ οὐκ ἦν ἀλλὰ πανταχοῦ τὸ ἦν· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν· ἰδοὺ τέταρτον ἐμνημόνευσε τοῦ Λόγου καὶ οὐδὲ ἅπαξ εἶπε τὸ ἐγένετο. Τί οὖν μετὰ ταῦτα; πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· οὐκ εἶπεν ἐνταῦθα ἦν· διατί; ὅτι περὶ τῶν κτισμάτων ἦν ὁ λόγος· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. Ἐγένετο· καὶ οὐκ εἶπε τὸ ἦν ἀλλὰ τὸ ἐγένετο· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. Πάλιν τὸ ἐγένετο· ὅπου περὶ Θεοῦ τὸ ἦν, ὅπου περὶ τῶν κτισμάτων τὸ ἐγένετο. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· ἐντεῦθεν καὶ ὁ Πατὴρ κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐγνωρίζετο.

Ὅτε γὰρ εἶπεν αὐτῷ Μωϋσῆς· ἐὰν εἴπωσί μοι υἱοὶ Ἰσραὴλ, τίς ὁ ἀποστείλας σε πρὸς ἡμᾶς, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐγώ εἰμι ὁ ὢν, ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς ὁ Πατήρ ὁ ὢν, ὁ Υἱὸς ἐν ἀρχῇ ἦν. Εἰ δέ τις φιλονεικεῖ λέγων, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ ἐπὶ Πατρός καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ γὰρ τοῦ Πατρὸς ὁ ὢν ἐγώ εἰμι ἐπὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν, οὐκ ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ τὸ ὢν καὶ τὸ ἦν, δείκνυμι καὶ τὴν αὐτὴν προσηγορίαν καὶ τοῦ μονογενοῦς· ἄκουσον τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος· ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς. Ἴδου μίαν ἔχει φωνὴν εὐαγγελίου εἰς τὸ ὁ ὢν. Καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος· ὢν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὢν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητός. Εἶδες ὅπως σε ἀσφαλιζέται Ἰωάννης, τὸ ἦν ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τεθεικῶς τὸ δὲ ἐγένετο ἐπὶ τῶν κτισμάτων; οὔτε γὰρ τῷ Θεῷ πρέπει τὸ ἐγένετο, οὔτε τῇ κτίσει τὸ ἦν. 725 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. Ὅτε τὸ ἐγένετο ἐπὶ τὰ κτίσματα καταβαίνει, ὅτε τὸ ἦν ἐπὶ τὸν δημιουργὸν ἀναβαίνει. Καὶ πάλιν ζωὴ ἦν· πάλιν ἀναβαίνει πρὸς τὸν δημιουργόν· κλίμακα πολλῶν σήμερον μυστηρίων πεπληρωμένην φέρει. Ὅτε ἀναβαίνει πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ἦν ἀνακηρύττει, ὅτε καταβαίνει πρὸς τὰ κτίσματα, τὸ ἐγένετο λαμβάνει. Ὅτε ἀναβαίνει πρὸς τὸν Θεόν, ἀποτίθεται τὸ ἐγένετο καὶ λαμβάνει τὸ ἦν. Ὡσπερ πρὸς βασιλέα τις ἐρχόμενος μετὰ στολῆς εἰσέρχεται, μεθ' ἧς ἄξιόν ἐστιν ἰδεῖν βασιλέα, πρὸς δὲ ἰδιώτην ἐὰν εἰσέρχηται, μετὰ ἰδιωτικῶν ἐνδυμάτων εἰσέρχεται, οὕτω καὶ ὁ εὐαγγελιστής, ὅτε ἀναβαίνει πρὸς τὸν Θεόν, μετ' ἐκείνης ἀναβαίνει τῆς λέξεως τῆς πρεπούσης Θεῷ· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· ὅτε καταβαίνει πρὸς τὴν κτίσιν μετὰ τῆς δουλικῆς λέξεως καταβαίνει· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν· ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· καὶ πάλιν· ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Ὅπου ὁ Λόγος ἦν, ὅπου ζωὴ ἦν, ὅπου τὸ φῶς ἦν, ὅπου τὰ κτίσματα ἐγένετο. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτοῦ Ἰ726 ωάννης. Ἀλλὰ τολμῶσιν εἰπεῖν τινες τῶν αἰρετικῶν· ἦν ποτε ὁ Πατήρ, ὅτε οὐκ ἦν ὁ Υἱός. Πόσον δὲ ἔστι τὸ μέσον αὐτῶν εἰπέ μοι· χρόνος ἦν τὸ μέσον. Ἄλλ' ὁ Υἱὸς καὶ καιροὺς καὶ τοὺς χρόνους καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. Ἄκουσον Παύλου λέγοντος· πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε· πῶς οὖν αἰὼν ἢ χρόνος πρὸ τοῦ πεπονηκότος τοὺς αἰῶνας; Ἄκουσον τοιγαροῦν καὶ προφήτου λέγοντος· ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Ὁ ἀπόστολος λέγει· ὅτι δι' αὐτοῦ ἐποίησε τοὺς αἰῶνας· ὁ εὐαγγελιστής· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· ὁ προφήτης· ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων· καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος εἶτε ἀρχαί, εἶτε ἐξουσίαι, εἶτε θρόνοι, εἶτε κυριότητες· πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων· καὶ σὺ τολμᾶς εἰπεῖν, ὅτι ἦν ὁ Πατήρ, ὅτε οὐκ ἦν ὁ Υἱός; ἀλλὰ τῆς τόλμης ταύτης εὐθύνας ἔχουσι παρασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Καλεῖ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ Ἰωάννην καὶ τοὺς λέγοντας τὸ ἦν καὶ τοὺς λέγοντας· τὸ οὐκ ἦν· διατί; ἐπειδήπερ ὁ Πατήρ οὐδένα κρίνει, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσι Πατέρα. Καλεῖ οὖν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ τοὺς λέγοντας τὸ ἦν καὶ τὸ οὐκ ἦν. Ἐξέρχεται τὸ χειρόγραφον ἐκάστου. Σὺ τί εἶπας; ἀνάγνωθι τὴν ὁμολογίαν. Ἐγὼ εἶπον τὸ ἦν. Οὗτος τί; οὗτος εἶπε τὸ οὐκ ἦν.

Τίς ἐδίδαξέ σε λέγειν τὸ οὐκ ἦν; Ἰωάννης· σὺ αὐτὸν ἐδίδαξας λέγειν τὸ οὐκ ἦν; ἐγὼ οὐχὶ δέσποτα· ἀλλὰ τί; ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· καὶ οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ· πανταχοῦ ἦν καὶ οὐδαμοῦ τὸ οὐκ ἦν· ἀπὸ λογισμῶν ἀνθρωπίνων· τί ἕτερον σὺ ὠμολόγησας; ἐγὼ, φησίν, ὅτι ἴσος· ἐκεῖνος τί;

ὅτι ἀνόμοιος· σὺ δὲ ποῦ μεμάθηκας ὅτι ἴσος; τίς ἐδίδαξέ σε; ὁ εὐαγγελιστὴς εἰπὼν· διὰ τοῦτο φησιν ἐδίωκον τὸν Σωτῆρα, ὅτι οὐ μόνον κατέλυε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ πα727 τέρα ἑαυτοῦ ἔλεγε τὸν Θεόν, ὅμοιον ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ποιῶν. Τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἀπόστολος ἐδίδαξε· τί εἰπὼν; οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε. Πόθεν οὖν αὐτὸς ἔμαθε τὸ ἀνόμοιος; ἀπὸ λογισμῶν ἀνθρωπίνων. Σὺ δὲ πάλιν τί ὠμολόγησας; ἐγώ, ὅτι ὡσπερ ἐργάζεται ὁ Υἱός· τίς ἐδίδαξέ σε; ὁ εὐαγγελιστὴς· τί εἰπὼν; ὡσπερ ὁ Πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς οὐς θέλει ζωοποιεῖ· τί οὖν πάλιν ὠμολόγησας; ὅτι ὅμοιός ἐστι κατὰ πάντα τῷ Πατρί· τίς εἶπεν; ὁ εὐαγγελιστὴς· ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα. Ἐκεῖνος τί εἶπεν; ὅτι κτίσμα ὁ Υἱός. Τίς σε ἐδίδαξεν; οὐδεὶς· ἀλλὰ ἀπὸ λογισμῶν ἀνθρωπίνων· τὰ βλάσφημα ἴδε ταῦτα τοῖς αἰρετικοῖς ἐναντία τολμῶσι βαπτίσει ἐκτὸς τῆς παραγγελίας τοῦ Χριστοῦ· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· μὴ τολμῶσιν αἰρετικοὶ βαπτίσει εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀνομοίου, ἀλλὰ γίνεται χωλὸν αὐτῶν τὸ βάπτισμα· ἀλλ' ἡμεῖς μίαν ὁμολογίαν ἔχοντες ἐν βάπτισμα παραλαμβάνομεν τῆς ἁγίας Τριάδος ἀδιαστάτως ἁγιαζόμενον.

Ταύτην τοιγαροῦν τὴν κρηπίδα τῆς πίστεως παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς βεβαίως κατέχειν καὶ μηδαμοῦ ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς λαμβάνειν ἢ τὸ ἐγένετο ἢ τὸ οὐκ ἦν· ταῦτα γὰρ κάτωθεν τῆς ἀφράστου καὶ ἀνεκδιηγήτου τοῦ μονογενοῦς οὐσίας· διατί; ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦν, τῆς δὲ ἀρχῆς ταύτης οὐδὲν ἐστὶν ἀρχικώτερον. Ὅσον γὰρ ἐὰν ἀναβῆς, ὅσον γε ἐὰν ὑπερακοντισθῆς, ὅσον ἐὰν ἐκτανθῆς, ὑπὲρ τὴν ἀρχὴν ἐκείνην εὐρίσκεις καὶ οὐχ ὑπὲρ τὴν ἀρχὴν· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ μηδὲν ὑπεραναβῆς, οὔτε γὰρ δύνασαι· ἀλλ' ἐννόησον τὸν μακάριον Ἰωάννην, ὅπως τὴν σωματικὴν ἀλειάν καταλιπὼν διὰ τῶν ῥημάτων τούτων πᾶσαν τὴν οἰκουμένην εἰς σωτηρίαν ἐσαγήνευσεν. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος. Πόσοι τύραννοι ἐφιλονείκησαν τὴν φωνὴν ταύτην καταλῦσαι καὶ οὐκ 728 ἠδυνήθησαν; ἦλθεν ἄνεμος, ἔπνευσε, τὰ κύματα προσέρρηξε τῇ οἰκοδομῇ τουτέστι τῇ πίστει καὶ οὐ κατέπεσε· πύργος γὰρ ἦν ὠκοδομημένος ἐπὶ τὴν πέτραν, πανταχόθεν περικρουόμενος καὶ μηδέπω καταπίπτων.

Ἐπὶ τῆς πέτρας ταύτης οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Ἐπανεστήσαν βασιλεῖς, ἐπανεστήσαν τύραννοι, γεγόνασι κατὰ χριστιανῶν πόλεμοι· τύραννοι καὶ θεομάχοι πολλάκις ἐνέρρηξαν κατὰ τῶν χριστιανῶν τὴν τυραννίδα ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησαν μίαν τρίχα ἐξαλείψαι τοῦ εὐαγγελίου. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· οὐ τῷ αἰῶνι συμπαραπεμπόμενος· πάντας νικῶν, πάντας παιδεύων καὶ τῷ αἰῶνι συνεκτεινόμενος Λόγος, τὴν γῆν οὐρανὸν ἐργαζόμενος καὶ πολλοὺς υἱοὺς τῷ Πατρὶ κατὰ χάριν προσενέγκας ᾧ πρέπει δόξα, τιμὴ, κράτος, μεγαλωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια σὺν τῷ, ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.